

Повіткін Д. О., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Багіров С. Р., к.ю.н., доцент

ІНСТИТУТ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

Розвиток сучасної кримінально-правової думки, практика законотворення та застосування кримінального закону переконують, що охоронна функція держави не повинна забезпечуватися тільки заходами примусу, оскільки за допомогою заходів заохочення можна досягти бажаного результату в значно коротший термін. Наявність зазначених норм у кримінальному законодавстві є показником рівня цивілізованості суспільства. Це підтверджується значною кількістю міжнародно-правових актів, прийнятих у цьому напрямку. Тому і в кримінальному законодавстві України почали з'являтися норми, які передбачають можливість звільнення осіб, що скоїли злочин, від кримінальної відповідальності, норми профілактичного характеру та інші заохочувальні норми. Однією з таких норм є норма, яка передбачає можливість звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.

Відповідно до ст. 46 КК України, особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду [1].

Підставою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим слід вважати факт примирення сторін, незалежно від того, хто став ініціатором такого примирення, здійснив перші заходи до цього і завдяки чиїм зусиллям таке примирення стало можливим.

Факт примирення означає оформлену в належній процесуальній формі відмову потерпілого від свої попередніх претензій і вимог до особи, яка вчинила злочин, прохання закрити кримінальне провадження. У кримінальному процесуальному законодавстві чітко не визначено форму та зміст такої заяви. Про відповідні наміри потерпілого можуть свідчити, зокрема: усна заява, закріплена в протоколі допиту (судового засідання); письмова заява, передана слідчому, прокурору або суду безпосередньо потерпілим; нотаріально засвідчена заява (у разі її надання представником потерпілого); укладена між сторонами мирова угода.

Примирення з потерпілим-фізичною особою має бути наслідком його вільного волевиявлення. Неприпустимим є неправомірний вплив (тиск) на потерпілого як з боку слідчого, прокурора чи судді, так і з боку підозрюваного, обвинуваченого чи його оточення (наприклад, залякування потерпілого чи його близьких, погрози на їх адресу тощо). У такому разі примирення з боку потерпілого визнається вимушеним, тобто таким, що не має юридичного значення та не є підставою для звільнення винуватого від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України.

Якщо ж потерпілими від злочину є кілька осіб, то підозрюваний повинен примиритися з кожним з потерпілих. Недосягнення примирення хоча б з одним потерпілим виключає можливість застосування ст. 46 КК України [2].

Кримінальну відповідальність та звільнення від кримінальної відповідальності не можна розглядати поза кримінально-правовим аспектом. Відповідальність необхідно розглядати як інститут, пов'язаний із правовідносинами, звідки він бере свій початок; таке ж розуміння кримінальної відповідальності можна простежити й у працях Л. Багрій-Шахматова [3].

Але не всі вчені визнають той факт, що звільнення є інститутом кримінального права, тому що не можна звільнити від того, що ще не призначено. Відповідно до статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Під час звільнення виходить, що порушується принцип законності та принцип гуманізму, оскільки особу звільняють від того, чого ще немає. Звільнення від кримінальної відповідальності визначають як інститут, який диференціює заходи кримінально-правового впливу [4, с. 85].

Дискусійним залишається й питання про визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості як передумови для звільнення його від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим. У будь-якому разі, якщо підозрюваний, не визнаючи своєї винуватості у вчиненому злочині, погоджується на примирення з потерпілим, сподіваючись у такий спосіб уникнути обвинувального вироку та покарання, про звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням не йдеться.

Отже, наразі питання законодавчого врегулювання звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим як одного з інститутів кримінально-правового впливу залишається актуальним і потребує вдосконалення для подальшого його використання в теоретичній та практичній діяльності.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.: за станом на 29.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/aws/show/2341-14>.
2. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Багрий-Шахматов Л. В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и форм ее реализации: [учеб. пособие] / Л. В. Багрий-Шахматов. – О.: ООО «Дизайн и полиграфия», 2000. – 220 с.
4. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю. В. Баулін. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.

УДК 343.346(043.2)

Примоченко В. А., студентка,
Юридичний факультет,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Коломієць Н. В., к.ю.н., доцент

ОБ’ЄКТИВНІ ТА СУБ’ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ПОШКОДЖЕННЯ ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ І ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Суспільна небезпека пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів зумовлена вкрай складною ситуацією, яка склалася в нашій державі. В умовах антитерористичної ситуації, з нашої точки зору, буде доречно розкрити та проаналізувати всі ознаки статті 277 Кримінального кодексу (далі – КК) України.

Слід почати з того, що стаття 277 КК України, яка має назву пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів, відноситься до суспільно-небезпечних діянь, які посягають на безпеку руху або правила експлуатації. Даний вид злочинів передбачений розділом XI Особливої частини КК України [1, с. 65].

Основним безпосереднім об’єктом злочину є безпека використання шляхів сполучення і транспортних засобів всіх видів транспорту, крім трубопровідного.

Додатковим безпосереднім об’єктом даного злочину може виступати життя та здоров’я особи, власність, інші блага.

Предметом злочинного посягання є:

- шляхи сполучення (залізничне полотно з рейками, шпалами, насипом на магістральних і під’їзних шляхах; злітні смуги, доріжки для вирулювання; фарватери, канали, автомобільні шляхи);
- споруди на них (мости, пасажирські та вантажні платформи, тунелі,